

ONDERZOEK OPENBARE MARKTEN IN WEST-VLAANDEREN

Sectoranalyse

Januari 2024

Steunpunt
Data & Analyse

west-vlaanderen
de gedreven provincie

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Openbare markten in West-Vlaanderen	4
3.	Evolutie aantal ondernemingen in markt- en straathandel	6
3.1.	West-Vlaanderen.....	6
3.2.	Vlaanderen	8
3.3.	Aandeel markt- en straathandel in het totaal aantal ondernemingen in de detailhandel	9
4.	Evolutie van de omzet in de markt- en straathandel	10
4.1.	West-Vlaanderen.....	10
4.2.	Vlaanderen	11
4.3.	Vergelijking evolutie omzet in markt- en straathandel met evolutie omzet in winkels	12
4.4.	Aandeel markt- en straathandel in de totale omzet in de detailhandel	14
5.	Evolutie van de investeringen in de markt- en straathandel	14
5.1.	West-Vlaanderen.....	14
5.2.	Vlaanderen	16
6.	Conclusie	16

1. Inleiding

In 2023 is de Provincie West-Vlaanderen, in samenwerking met KERNpunt en POM West-Vlaanderen, gestart met een onderzoek over wekelijkse openbare markten in West-Vlaanderen. Onder een wekelijkse openbare markt verstaan we een markt die wekelijks plaatsvindt en georganiseerd wordt door de gemeente. Het gaat dus niet om jaarmarkten, rommelmarkten, kerstmarkten, ... die slechts één keer of enkele keren per jaar georganiseerd worden.

Het onderzoek valt uiteen in een aantal deelonderzoeken, zoals een sectoranalyse, interviews met marktkeuzers, een bevraging bij marktkeuzers, een bevraging van lokale besturen en een bevraging van de West-Vlaamse bevolking, zowel bezoekers als niet-bezoekers van openbare markten.

De belangrijkste resultaten van deze deelonderzoeken worden gepubliceerd in een dossiernummer van het tijdschrift 'West-Vlaanderen Werkt'.

Op basis van de bevindingen uit de verschillende deelonderzoeken zullen de provincie West-Vlaanderen en KERNpunt acties uitwerken om het marktgebeuren in de West-Vlaamse gemeenten te stimuleren en beter af te stemmen op de wensen van de bezoekers.

Voorliggend rapport bevat de resultaten van de **sectoranalyse**.

2. Openbare markten in West-Vlaanderen

Er vinden momenteel 89 openbare markten per week plaats in West-Vlaanderen. In 52 van de 64 West-Vlaamse gemeenten gaan wekelijks één of meerdere openbare markten door. 12 gemeenten hebben geen wekelijkse markt (zie kaart 1).

Kaart 1
West-Vlaamse gemeenten met en zonder wekelijkse markt

Bronnen: Provincie West-Vlaanderen: bevraging lokale besturen rond de openbare wekelijkse markt, december 2023 – januari 2024; www.ikkooplokaal.be; verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

De meeste markten gaan door op vrijdag (21 wekelijkse markten) of woensdag (17 wekelijkse markten). Zondag (5) en maandag (8) zijn de dagen waarop het minst wekelijkse markten plaatsvinden (zie tabel 1). De overgrote meerderheid (83,1%) van de markten gaat door in de voormiddag.

Tabel 1**Aantal wekelijkse markten in West-Vlaanderen, naar marktdag en tijdstip**

		Aantal markten	In %
Marktdag	Maandag	8	9,0
	Dinsdag	11	12,4
	Woensdag	17	19,1
	Donderdag	13	14,6
	Vrijdag	21	23,6
	Zaterdag	14	15,7
	Zondag	5	5,6
Tijdstip	Voormiddag	74	83,1
	Namiddag	15	16,9
Totaal		89	100,0

Bronnen: Provincie West-Vlaanderen: bevraging lokale besturen rond de openbare wekelijkse markt, december 2023 – januari 2024; www.ikkooplokaal.be; verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

3. Evolutie aantal ondernemingen in markt- en straathandel

3.1. West-Vlaanderen

Uit cijfers van Statbel blijkt dat West-Vlaanderen op 31 december 2022 in totaal 664 ondernemingen in de ‘markt- en straathandel’ (Nace_Bel 47.8) telde. Dit is nagenoeg een status quo (+0,6%) ten opzichte van 31 december 2010, toen er 660 ondernemingen in de markt- en straathandel waren. Het grootste aantal ondernemingen sinds 2010 wordt geteld eind 2019, namelijk 698. De drie daaropvolgende jaren treedt een daling van het aantal ondernemingen in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen op (zie tabel 2 en figuur 1).

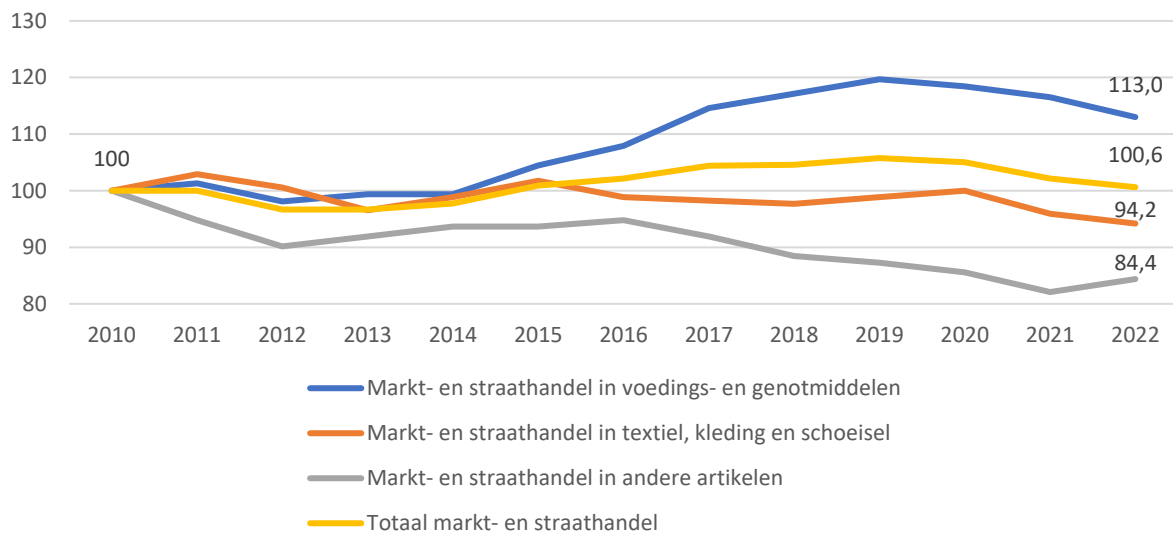
De subsector ‘markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen’ is de grootste subsector met 356 ondernemingen eind 2022. De subsector ‘markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel’ telt 162 ondernemingen en de subsector ‘markt- en straathandel in andere artikelen’ 146.

Er doet zich echter een verschillende trend voor in het aantal ondernemingen naargelang de subsector. We zien een sterke toename in de subsector ‘markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen’ (+41 ondernemingen, of +13% tussen 2010 en 2022). Daarentegen is er een sterke daling in de subsector ‘markt- en straathandel in andere artikelen’ (-27 ondernemingen of -15,6%). Ook in de subsector ‘markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel’ is er een, zij het iets beperktere, daling vast te stellen (-10 ondernemingen of -5,8%) (zie tabel 2). Als gevolg hiervan neemt het aandeel van de subsector ‘markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen’ in het totaal aantal actieve ondernemingen in de markt- en straathandel toe van 47,7% eind 2010 tot 53,6% eind 2022 (zie figuur 2).

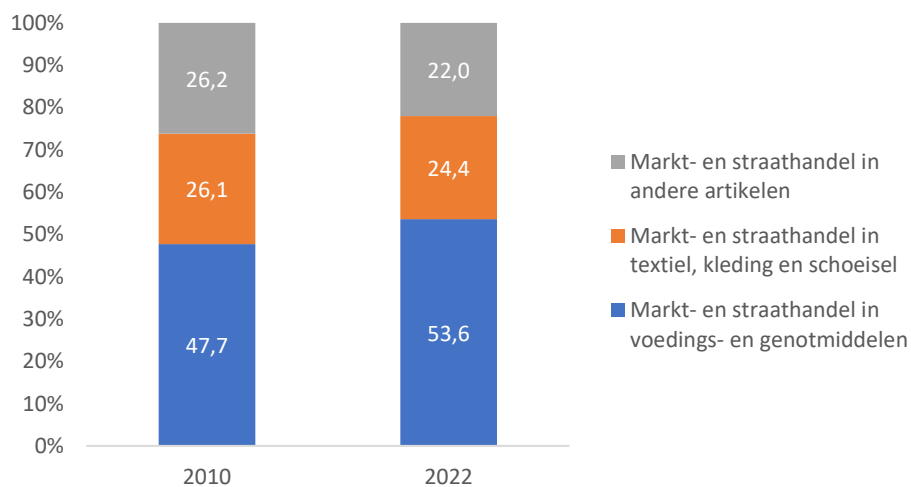
Tabel 2**Evolutie van het aantal btw-plichtigen in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, naar subsector (cijfers op 31 december van het jaar)**

Subsector	2010	2022	Evolutie 2010-2022	
			In aantal	In %
Markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen	315	356	41	13,0
Markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel	172	162	-10	-5,8
Markt- en straathandel in andere artikelen	173	146	-27	-15,6
Totaal	660	664	4	0,6

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Figuur 1**Evolutie tussen 2010 en 2022 van het aantal btw-plichtigen in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, index 2010 = 100**

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

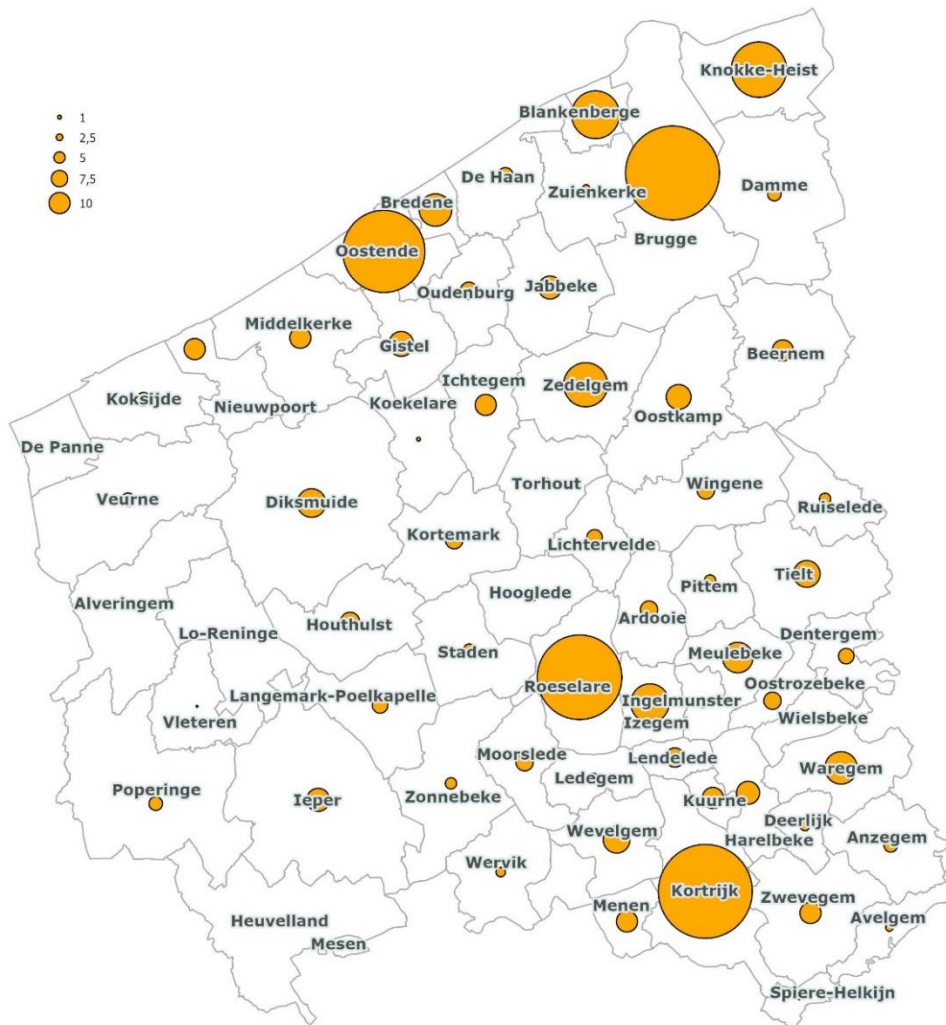
Figuur 2**Aandeel van de verschillende subsectoren in het totaal aantal btw-plichtige ondernemingen in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, 2010 en 2022 (in %)**

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Kaart 2 toont de spreiding van het aantal actieve ondernemingen in de markt- en straathandel over de West-Vlaamse gemeenten. De cijfers dateren van december 2021. Brugge en Kortrijk hebben het grootste aantal actieve ondernemingen eind 2021, namelijk elk 48, Roeselare heeft er 43 en Oostende 42.

Kaart 2

Spreiding van het aantal actieve ondernemingen in de markt- en straathandel over de West-Vlaamse gemeenten, 31 december 2021

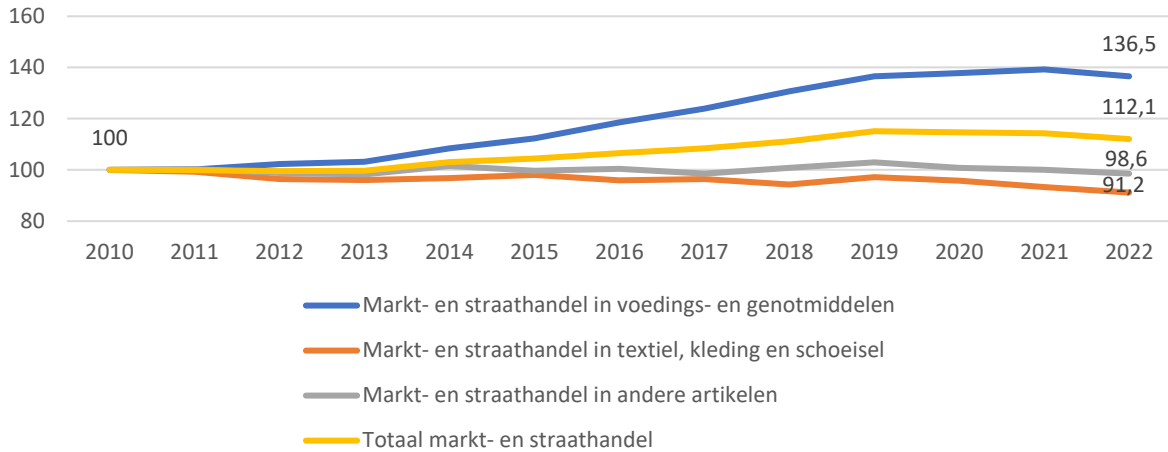
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

3.2. Vlaanderen

Eind 2022 waren er 3.661 markt- en straathandelaars in het Vlaams Gewest, dit zijn 395 ondernemingen meer dan eind 2010, of een toename van 12% (zie figuur 3). De procentuele toename van het aantal ondernemingen is dus duidelijk groter in het Vlaams Gewest dan in West-Vlaanderen. Het aantal ondernemingen in de ‘markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen’ stijgt in Vlaanderen met maar liefst 36,5% tussen 2010 en 2022. De ‘markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel’ kent een daling van het aantal ondernemingen met 8,8% in Vlaanderen, tegenover een daling van 5,8% in West-Vlaanderen. De ‘markt- en straathandel in andere artikelen’

kent een daling van het aantal ondernemingen met 1,4% in Vlaanderen, tegenover een daling met 15,6% in West-Vlaanderen.

Figuur 3
Evolutie tussen 2010 en 2022 van het aantal btw-plichtigen in de markt- en straathandel in het Vlaams Gewest, index 2010 = 100

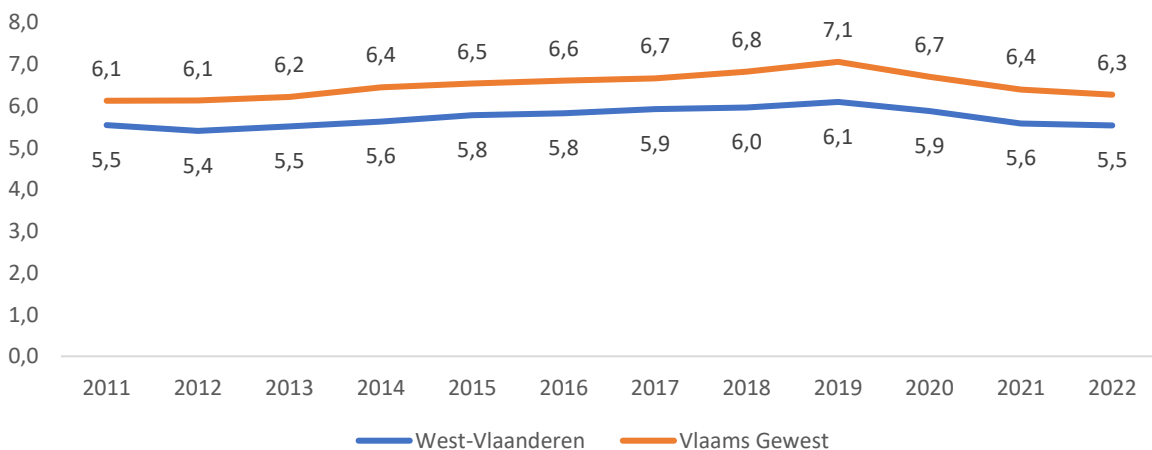

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

3.3. Aandeel markt- en straathandel in het totaal aantal ondernemingen in de detailhandel

Het aandeel van de ondernemingen in de 'markt- en straathandel' in het totaal aantal ondernemingen in de detailhandel in West-Vlaanderen bedroeg 5,5% in 2011, steeg tot 6,1% in 2019 en daalde tot 5,5% in 2022. In het Vlaams Gewest is de trend gelijkaardig maar ligt het aandeel van de markt- en straathandel in het totaal aantal ondernemingen in de detailhandel wel iets hoger, namelijk op 6,3% in 2022. Het aandeel van de 'markt- en straathandel' in het totaal aantal ondernemingen in de detailhandel is dus heel beperkt (figuur 4).

Figuur 4
Evolutie tussen 2011 en 2022 van het aandeel van de markt- en straathandel in het totaal aantal btw-plichtigen in de detailhandel in West-Vlaanderen en in het Vlaams Gewest (in %)

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

4. Evolutie van de omzet in de markt- en straathandel

4.1. West-Vlaanderen

In 2022 realiseerde de markt- en straathandel in West-Vlaanderen een totale omzet van 95 miljoen euro (zie tabel 3). Het grootste deel van de omzet - ongeveer 80% of 76,4 miljoen euro - is afkomstig van de 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen'. Textiel, kleding en schoeisel zijn goed voor 11% van de omzet en andere artikelen voor 9% (zie figuur 5).

In vergelijking met de detailhandel in gespecialiseerde winkels, is de markt- en straathandel een zeer kleine sector. Waar de West-Vlaamse 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen' een totale omzet van 76,4 miljoen euro realiseerde in 2022, kende de sector 'detailhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels' in West-Vlaanderen een omzetcijfer van maar liefst 1 miljard euro. De cijfers dienen dus wel in perspectief geplaatst te worden.

Tussen 2013 en 2022 is de omzet in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen met 35,7% toegenomen. De toename is het grootst in de subsector 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen', waar de omzet met 45,9% toenam. In de subsector 'markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel' bedraagt de toename 9,3% en in de 'markt- en straathandel in andere artikelen' 1,1%.

Tabel 3

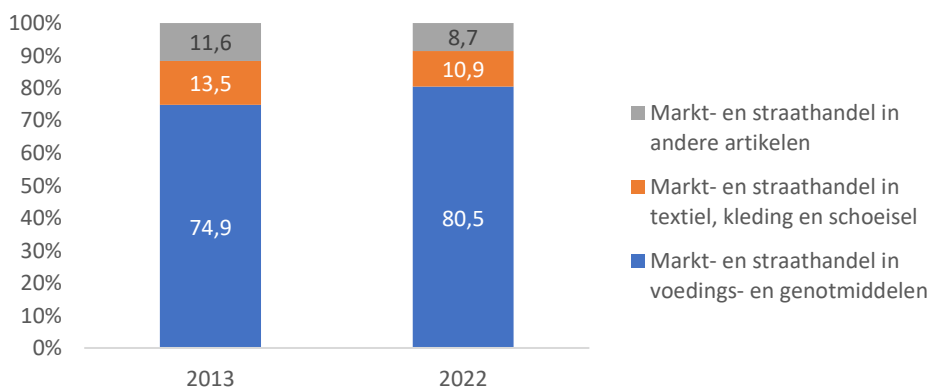
Evolutie van de omzet in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, naar subsector, in 1.000 euro

Subsector	2013	2022	Evolutie 2013-2022	
			In aantal	In %
Markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen	52.375	76.403	24.028	45,9
Markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel	9.439	10.316	877	9,3
Markt- en straathandel in andere artikelen	8.130	8.219	89	1,1
Totaal markt- en straathandel	69.944	94.938	24.994	35,7

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Figuur 5

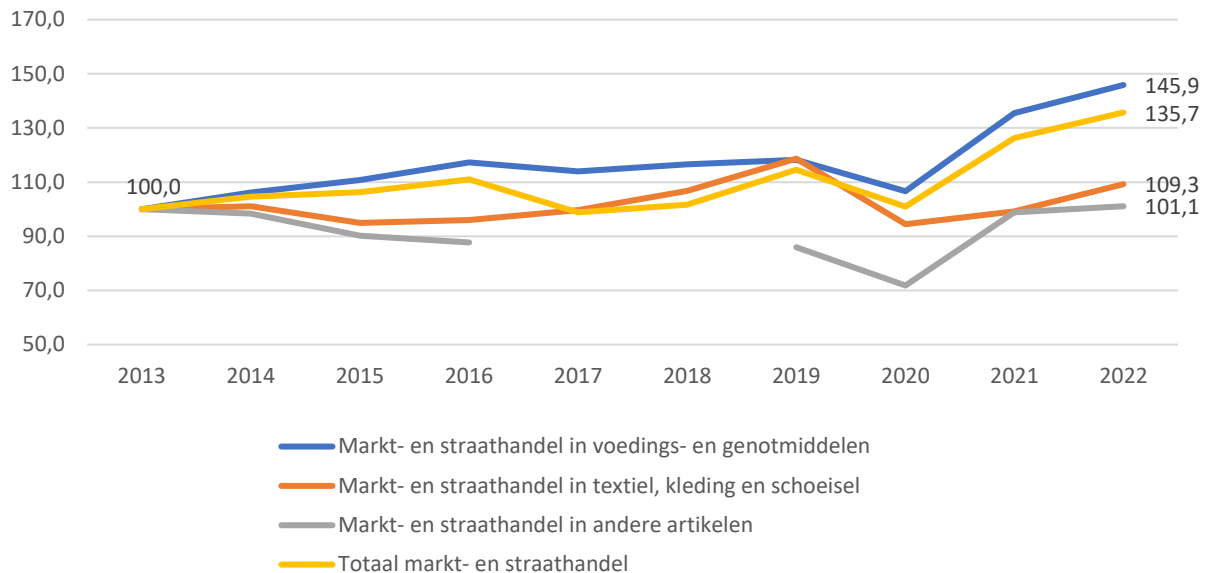
Aandeel van de verschillende subsectoren in totale omzet van de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, 2013 en 2022 (in %)

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Zoals te zien in figuur 6, treedt een aanzienlijke daling van de omzet op in het coronajaar 2020, maar in de daaropvolgende twee jaren neemt de omzet in de markt- en straathandel sterk toe, vooral dankzij de sterke toename in de subsector voedings- en genotsmiddelen.

Figuur 6
Evolutie tussen 2013 en 2022 van de omzet in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, naar subsector, index 2013 = 100

* Wegens vertrouwelijkheid van de gegevens zijn deze niet beschikbaar voor de jaren 2017 en 2018 voor de subsector 'markt- en straathandel in andere artikelen'.

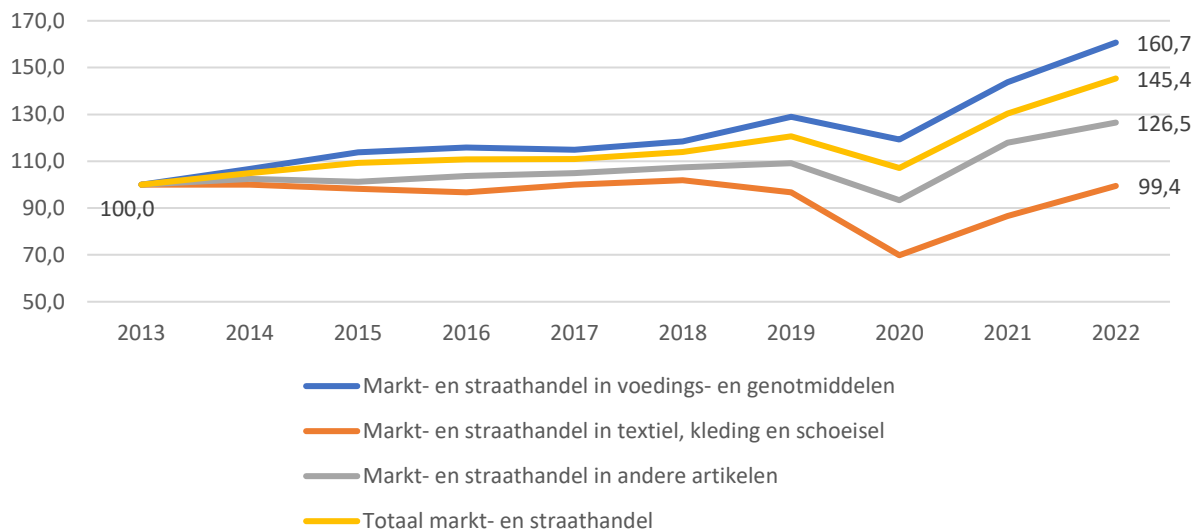
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

4.2. Vlaanderen

De toename van de omzet in de markt- en straathandel tussen 2013 en 2022 is nog iets groter in het Vlaams Gewest (45,4%) dan in West-Vlaanderen (35,7%). Ook binnen Vlaanderen kent de subsector 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen' de grootste groei van de omzet, namelijk 60,7%. Deze toename is duidelijk nog groter dan in West-Vlaanderen (+45,9%) (zie figuur 7). De totale omzet in de markt- en straathandel in het Vlaams Gewest bedraagt 435 miljoen euro in 2022.

Figuur 7

Evolutie tussen 2013 en 2022 van de omzet in de markt- en straathandel in het Vlaams Gewest, naar subsector, index 2013 = 100

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

4.3. Vergelijking evolutie omzet in markt- en straathandel met evolutie omzet in winkels

Zoals we eerder zagen, wordt de omzet op markten voor de overgrote meerderheid, namelijk voor 80%, bepaald door de subsector 'voedings- en genotmiddelen'. Deze subsector kent een grote toename van de omzet, zowel in West-Vlaanderen als in het Vlaams Gewest. We wilden wel eens weten of vergelijkbare branches in de detailhandel in winkels een gelijkaardige toename van de omzet konden realiseren. De procentuele groei van de omzet in deze sectoren is terug te vinden in figuur 8, en dit zowel voor West-Vlaanderen als het Vlaams Gewest. Cijfers zijn beschikbaar tot op Nace-Bel 4-digit.

Als we naar de voedingssectoren kijken, dan zien we dat geen enkele subbranche in de detailhandel het qua procentuele groei van de omzet beter doet dan de 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen'. De 'detailhandel in vlees en vleesproducten in gespecialiseerde winkels' kent ook wel een aanzienlijke groei van de omzet tussen 2013 en 2022 (+37,3% in West-Vlaanderen), maar die is toch nog kleiner dan de groei van de omzet in de 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen'.

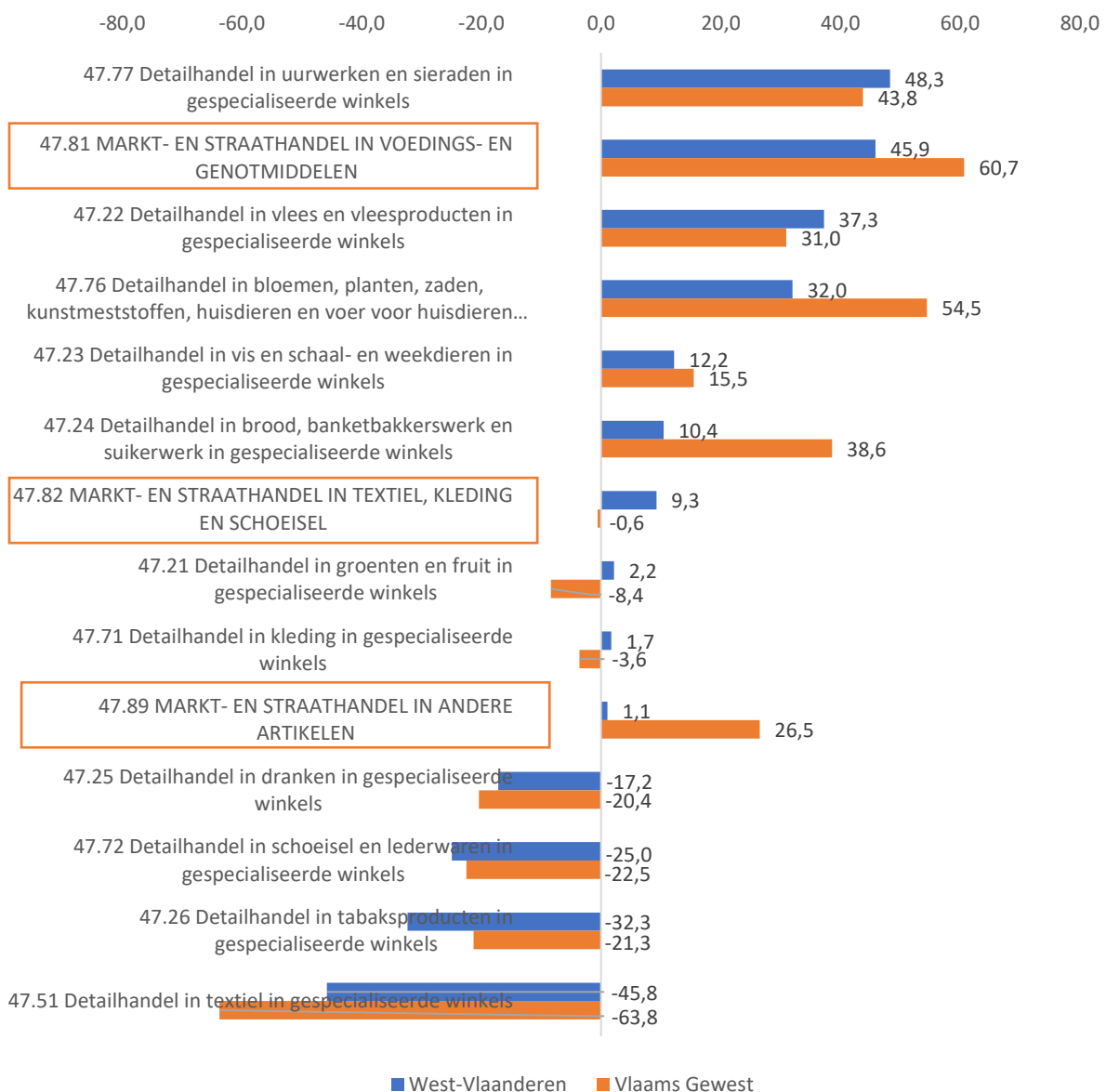
De 'detailhandel in vis en schaal- en weekdieren in gespecialiseerde winkels' (+12,2% in West-Vlaanderen) en de 'detailhandel in brood, banketbakkerswerk en suikerwerk in gespecialiseerde winkels' (+10,4% in West-Vlaanderen) kennen ook een toename van de omzet maar die is veel beperkter. In Vlaanderen kent de omzet van deze laatste sector wel een aanzienlijke groei (+38,6%). De omzet in de 'detailhandel in groenten en fruit in gespecialiseerde winkels' kent een heel minieme stijging in West-Vlaanderen (+2,2%) en zelfs een daling van 8,4% in het Vlaams Gewest. Het zijn

vooral deze producten waarvoor consumenten wekelijks staan aan te schuiven op de openbare markt.

Zoals we eerder al vermeldden, is de sector van de markt- straathandel een kleine sector met een beperkte omzet. In absolute cijfers is de (groei van de) omzet van (verse) voeding in gespecialiseerde winkels veel groter dan die op markten.

De procentuele groei van de omzet in de 'markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel' in West-Vlaanderen (+9,3%) is ook groter dan de procentuele groei van de omzet in de 'detailhandel in kleding in gespecialiseerde winkels' (+1,7%) en in de 'detailhandel in schoeisel en lederwaren in gespecialiseerde winkels', waar de omzet afnam met 25%. In de 'detailhandel in textiel in gespecialiseerde winkels' nam de omzet in West-Vlaanderen zelfs af met 45,8%.

Figuur 8
Evolutie tussen 2013 en 2022 van de omzet in de subsectoren van de markt- en straathandel en vergelijking met gelijkaardige subsectoren in de detailhandel in winkels, West-Vlaanderen en Vlaams Gewest (in %)

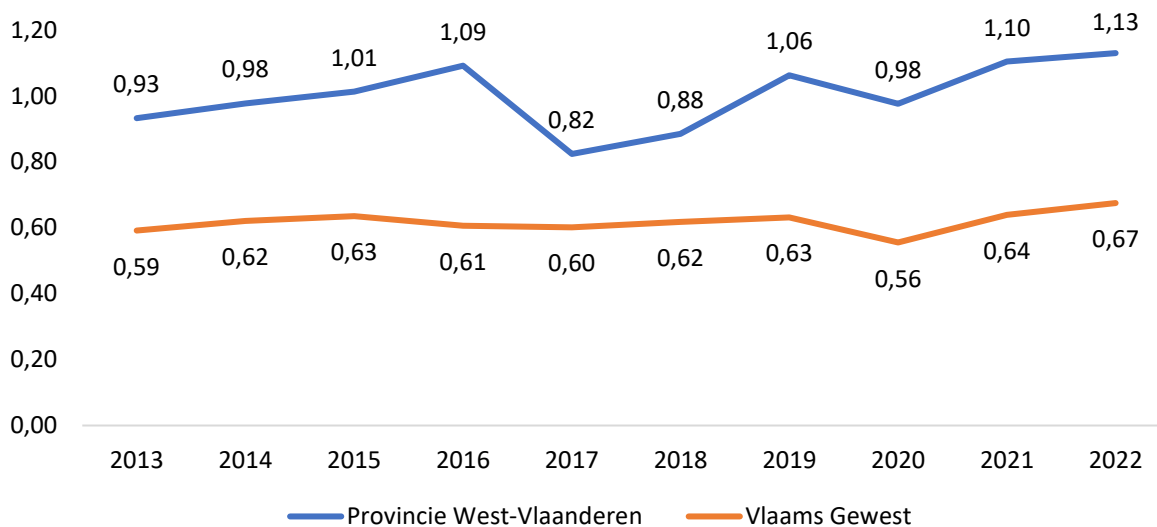
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

4.4. Aandeel markt- en straathandel in de totale omzet in de detailhandel

De ‘markt- en straathandel’ is qua omzet een kleine sector binnen de totale detailhandel. In West-Vlaanderen maakt de markt- en straathandel 1,1% uit van de totale omzet in de detailhandel. In Vlaanderen bedraagt dit aandeel 0,7%. Er is een lichte toename waar te nemen in de laatste jaren (sinds corona) (zie figuur 9).

Figuur 9

Evolutie tussen 2011 en 2022 van het aandeel van de markt- en straathandel in het totaal aantal btw-plichtigen in de detailhandel in West-Vlaanderen en in het Vlaams Gewest (in %)

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

5. Evolutie van de investeringen in de markt- en straathandel

5.1. West-Vlaanderen

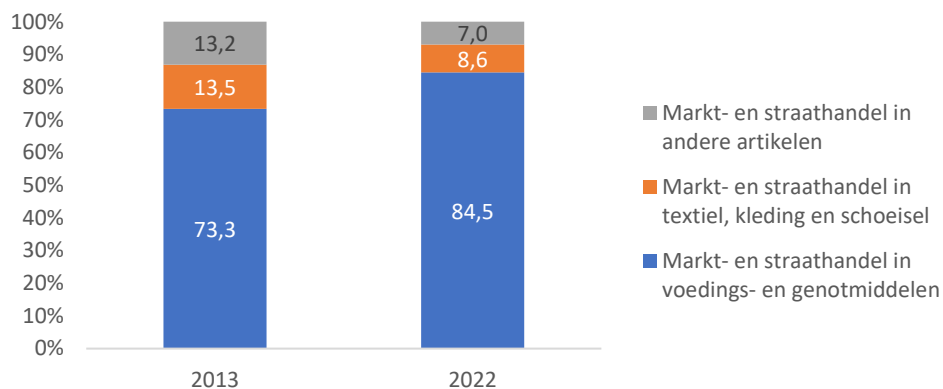
In de sector van de markt- en straathandel in West-Vlaanderen werd in 2022 voor een bedrag van ongeveer 6 miljoen euro geïnvesteerd (zie tabel 4). 84,5% van deze investeringen werden gerealiseerd in de ‘markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen’ (zie figuur 10).

In vergelijking met 2013 liggen de investeringen in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen in 2022 zo’n 60,6% hoger. In de subsector ‘markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen’ liggen de investeringen 85% hoger. In de subsector ‘markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel’ liggen de investeringen in 2022 niet veel hoger dan in 2013 (+1,8%), in de subsector ‘markt- en straathandel in andere artikelen’ zijn de investeringen zelfs gedaald met 14,9% (zie ook figuur 11 voor de evolutie per jaar).

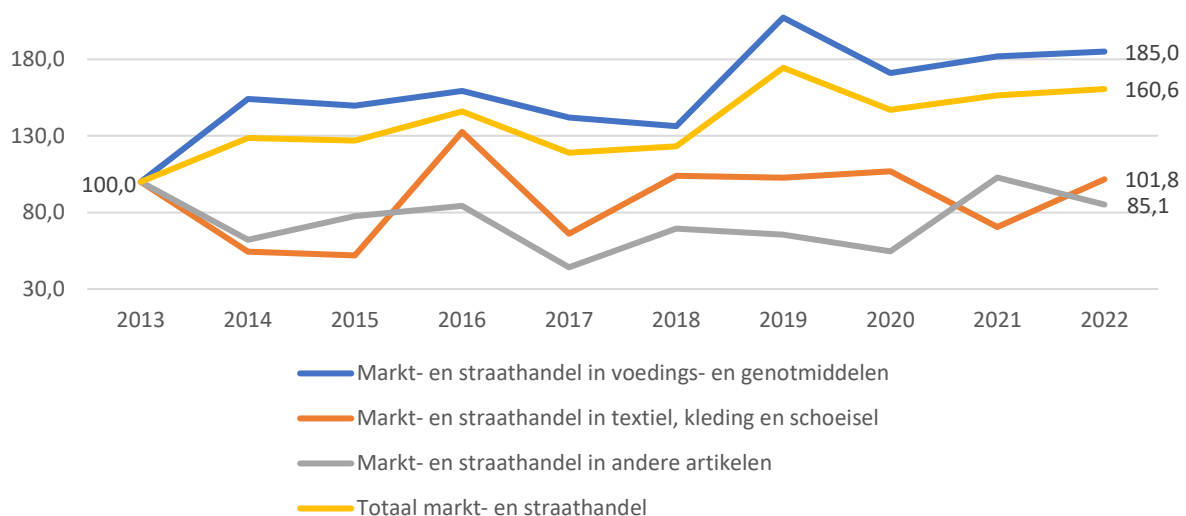
Tabel 4**Evolutie van de investeringen in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, naar subsector, in 1.000 euro**

Subsector	2013	2022	Evolutie 2013-2022	
			In aantal	In %
Markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen	2.777	5.138	2.361	85,0
Markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel	512	521	9	1,8
Markt- en straathandel in andere artikelen	498	424	-74	-14,9
Totaal markt- en straathandel	3.787	6.083	2.296	60,6

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

Figuur 10**Aandeel van de verschillende subsectoren in de totale investeringen van de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, 2013 en 2022 (in %)**

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

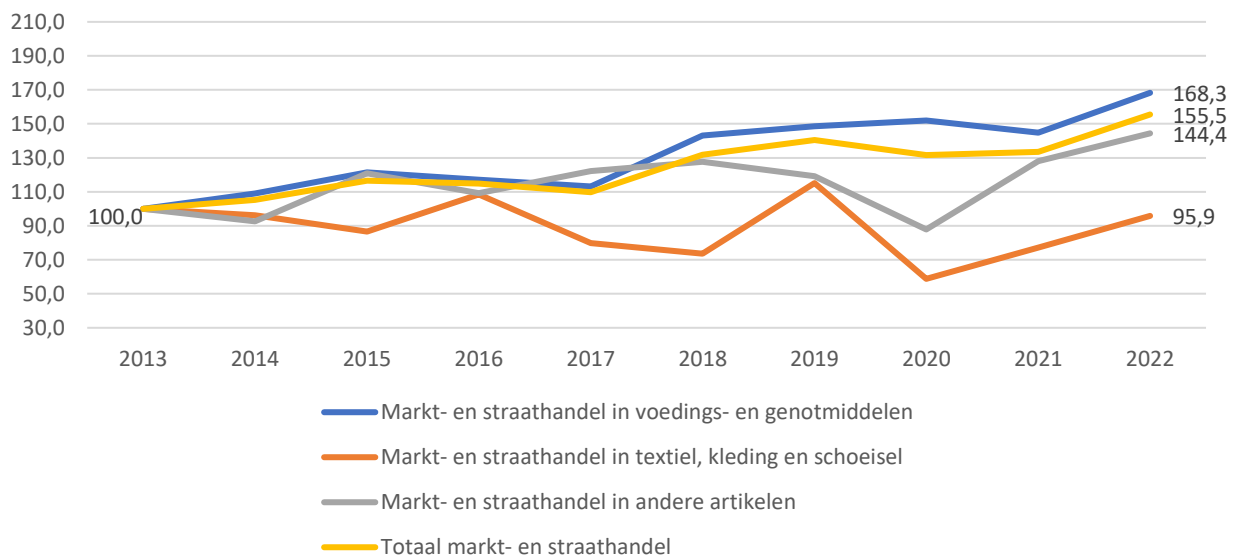
Figuur 11**Evolutie tussen 2013 en 2022 van de investeringen in de markt- en straathandel in West-Vlaanderen, naar subsector, index 2013 = 100**

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

5.2. Vlaanderen

Ook in het Vlaams Gewest nemen de investeringen in de markt- en straathandel sterk toe ten opzichte van 2013 (+55,5%). De totale investeringen in deze sector bedragen circa 27 miljoen euro in 2022. Ook in het Vlaams Gewest kent de subsector 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen' de grootste procentuele groei van de investeringen, namelijk 68,3%. Deze toename is iets kleiner dan in West-Vlaanderen (+85%) (zie figuur 12). In tegenstelling tot West-Vlaanderen nemen de investeringen in Vlaanderen in de subsector 'markt- en straathandel in andere artikelen' toe en deze in de subsector 'markt- en straathandel in textiel, kleding en schoeisel' af.

Figuur 12
Evolutie tussen 2013 en 2022 van de investeringen in de markt- en straathandel in het Vlaams Gewest, naar subsector, index 2013 = 100

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium); verwerking: Data & Analyse, Provincie West-Vlaanderen.

6. Conclusie

89 openbare markten in West-Vlaanderen zorgen voor een jaaromzet van ongeveer 95 miljoen euro. De omzet in deze kleine subsector binnen de detailhandel is de laatste jaren sterk gestegen en dit is vooral te danken aan de sterke toename van de omzet in de 'markt- en straathandel in voedings- en genotmiddelen'. De verkoop van verse voeding lijkt de laatste jaren dan ook sneller te stijgen op de markt dan in de gespecialiseerde winkels.